

C E R A M I C
S E R I E S •

C Y F R E S •
G E R A M E G

Billy Adams

Nancy Amos

Duncan Ayscough

Helen Clifford

Jan Fairbairn-Edwards

Tracy Handby

Ralph Jandrell

Mihangel Jones

Linda Kieft

Julia Land

Jean Lawley-Maitland

Peter Pavli

Andrew Sheppard

Angharad Taris

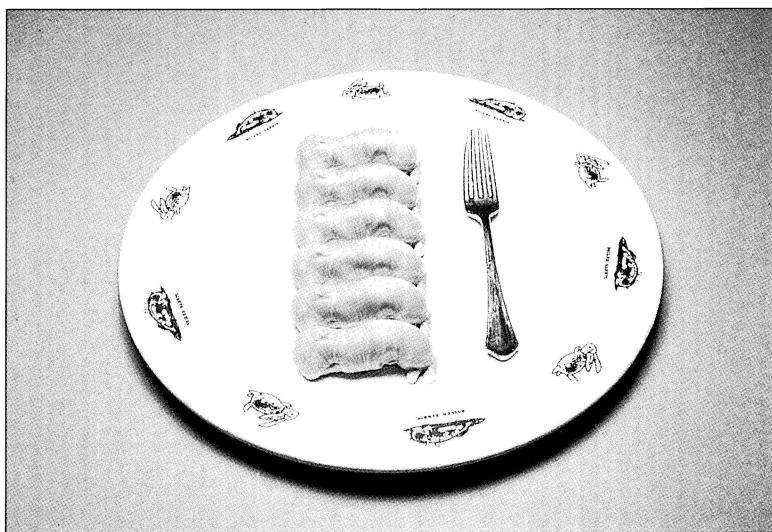
Caroline Taylor

Jenny Williamson

C A N O L F A N Y C E L F Y D D Y D A U A B E R Y S T W Y T H A R T S C E N T R E

Gorffennaf 1995 July
rhif 72 number

NEW WELSH CERAMICISTS

Caroline Taylor

This Exhibition shows the work of some of wales' 'up and coming potters', with introductory essay by Phil Rogers

Almost 18 years have slipped past since I opened my first pottery workshop in the old gasboard showroom in Rhayader. My rent was £4.00 a week, modest even by 1977 standards, plus £3.00 a week for rates. To the credit of my landlord and now good friend, the rent was still £4.00 a week when I gave up the lease almost eight years later. I have kept the rent book as a momento, £4.00 a week diligently signed for every Friday by Fred Turford and then later by his son Colin after Fred had passed away. Fred was one of the last of the old characters of Rhayader. For much of his working life, he had made the gas for the town by burning coal in a large retort and storing the gas in the gasometer which once stood on the banks of the Wye. Having worked with heat and firebricks all his life he always thought it amusing

CERAMEGWYR NEWYDD O GYMRU

Dangosir yr arddangosfa yma gweithiau rhai o grochenwyr 'blagurol' Cymru, gyda traethawd rhagarweiniol gan Phil Rogers

Mae bron ddeunaw mlynedd wedi llithro heibio ers i mi agor fy ngweithdy cyntaf yn ystafell arddangos yr hen Ffurdf Nyw yn Rhaeadr Gwy. Talwn £4.00 yr wythnos o rent - pris eithaf rhesymol hyd yn oed yn ôl y costau ym 1977 - gyda £3.00 yr wythnos arall tuag at y trethi. Gyda dyledus glod a gwerthfawrogiad i'r perchennog, sydd bellach yn gyfaill agos i mi, doedd y rhent ddim ceiniog yn fwy na £4.00 yr wythnos pan ildiais brydles y safle hunnw bron wyth mlynedd yn ddiweddarach. Cedwais fy llyfr rhent fel momento, gyda'r dystiolaeth am dderbyniad y £4.00 yr wythnos wedi ei llofnodi'n ddyfal o ffyddlon bob dydd Gwener gan Fred Turford, ac yna'n ddiweddarach gan ei fab Colin, wedi i Fred ein gadael ni. Roedd Fred yn un o'r rhai olaf o hen gymeriadau Rhaeadr. Am y rhan helaethaf o'i fywyd, ef fu'n cynhyrchu nyw ar gyfer y dref trwy losgi glo mewn cynhwysydd retort mawr, gan ystorio'r nyw mewn tanc purpasol a safai y pryd hynny ar lan yr afon Gwy. O fod wedi gweithio gyda gwres a phriddfeini Tân gydol ei fywyd, byddai wastad yn ei ystyried yn gyd-ddigwyddiad doniol fy mod i wedi cyrraedd y fan a'r lle, a throi llawr isaf ei dŷ yn grochendy.

Mewn sawl ffordd, ymddengys fel pe bai'r deunaw mlynedd rheiny wedi mynd heibio yn hynod o sydyn; a dydyw Dydd Gwener y Groglith 1978, y diwrnod y bu i ni agor drws ein siop beintio newydd am y tro cyntaf, ddim yn teimlo fel ei fod mor bell â hynny yn ôl, hyd nes y dechreuaif i olrhain y cyfan sydd wedi digwydd i ni yn y cyfamser oddi ar hynny. Diddorol, serch hynny, yw cymharu'r amgylchiadau a brofaswn i wrth ddechrau allan y pryd hynny, â'r amgylchiadau sy'n wynebu gadawyr colegau heddiw sy'n penderfynu mai mewn gyrra a ymdrin â chlai y maen nhw'n dymuno ymsefydlu.

Yn nechrau'r flywyddyn 1978 roedd Bernard Leach, Michael Cardew a Hamanda yn dal i fod yn fyw. Bu eu hardrawiad

that I should come and turn the bottom floor of his house into a pottery.

In many ways, those eighteen years seem to have passed very quickly and Good Friday 1978, the day we first opened our newly painted shop door doesn't feel as though it was too long ago until I begin to recount all that has happened to us in those intervening years. It is interesting though to compare how it was for me starting out then and how it is for the college leavers today who decide that a career in clay is where they want to be.

At the beginning of 1978 Bernard Leach, Michael Cardew and Hamada were all still alive. Their collective impact on pottery in this country was immense influencing two generations of potters with very few dissenters, Rie and Coper being the obvious exceptions. At first Leach had found, perhaps inevitably, that it took some time for the public to begin to appreciate hand made pottery used as they were to the worst that Stoke on Trent had to offer. The scarcity of industrial ceramics immediately after the war persuaded large shops like Liberty and Heals to stock Leach pottery standard ware and in turn, with greater confidence, Leach produced a mail order catalogue which, despite appealing to a limited sector of the population, was successful enough to allow the Leach Pottery to increase the numbers employed there and to continue the apprentice programme that Bernard Leach thought so important.

It wasn't until the sixties though, that enough of the great British public had become so fond of the wheel thrown pot that the demand allowed potteries to spring up in almost every village. In 1963 the now famous Studio Pottery Course at Harrow was developed in response to this demand supplying a steady stream of domestic ware potters. For much of the next two decades the potters wheel reigned supreme and British potters enjoyed the collective benefits of Leach's preaching and good example. Times were good, demand for functional pottery often outstripped supply. Potters like David and Margaret Frith in North Wales were working flat out to satisfy an almost insatiable desire for well made functional pots. In Rhayader, I caught the tail end of the 'pottery boom' selling pots to tourists who thought that it was 'the thing to do' to take a pot home for Auntie. Craft shops in Wales had developed from their earliest beginnings as temporary displays of good quality craft in the frontrooms of seasonal entrepreneurs and began to appear in every Welsh village as tacky outlets for plastic lovespoons and 'HongKong' Welsh dolls with dreadfully dull pots badly lettered with 'Siwgr' or 'Menyn'. Nevertheless, for good or bad, Wales had become synonymous with craft, particularly pottery, and the 'industry' continued to develop along a two track highway,

casgliadol hwy ar grochenwaith yn y wlad yma yn aruthrol, gan iddo dylanwadu ar ddwy genhedlaeth o grochenwyr gydag ond ychydig prin iawn o ymneilltuwyr; gellid nodi Rie a Coper fel gweithredwyr arwahanol amlwg. Darganfu Leach ar y dechrau, efallai'n anorfodol felly, ei bod hi'n cymryd peth amser i'r cyhoedd ddechrau gwerthfawrogi crochenwaith wedi ei wneud â llaw, gan eu bod wedi arfer â'r gwaethaf o'r math hwnnw y gallai Stoke-ar-Trent ei gynnig. Gyda phrinder ceramegau diwydiannol yn y cyfnod yn syth wedi'r rhyfel, perswadiwyd siopau mawrion megis Liberty a Heals, i stocio cynhyrchion crochenweithiol safonol Leach; ac yn dilyn hynny, wedi ei arfogi â mwyn o hyder, cynhyrchodd Leach catalog archebu drwy'r post a fu - er gwaethaf ei apêl at sector cysyngedig o'r boblogaeth - yn ddigon llwyddiannus i ganiatáu i Grochenwaith Leach i gynyddu nifer y bobl a gyflgid yno ac i barhau eu rhaglen o hyfforddi prentisiaid, yr hyn a ystyriai Bernard Leach mor bwysig.

Nid cyn y chwedegau, foddy bynnag, y caed nifer digonol o blith cyhoedd sylweddol Prydain i feithrin digon o hoffter o'r potiau wedi eu taflu ar olwyn, fel ag i gynyddu'r galw amdanynt, ac i ganiatáu i grochendai ddod i fodolaeth ymhob pentref o'r bron. Ym 1963 datblygwyd y Cwrs Crochenwaith Siwdio sydd erbyn heddlw'n enwog, yn Harrow, mewn ymateb i'r cynnydd yn y galw yma, a dechreuwyd cyflenwi llif cyson o grochenwyr cynhyrchion y cartref. Am y rhan sylweddol o'r ddau ddegawd a ddilynaisai, teyrnasodd olwyn y crochenydd â chryn fri, a bu i'r crochenyddion Prydeinig - yn gasgliadol, bob un ohonynt - fwynhau'r manteision yn sgil dylanwad pregethu ac engraiiff dda Leach.

Roedd yr amseroedd rheiny yn rhai da; yn aml iawn fe fyddai'r gofyn am grochenwaith defnyddiol yn drech na'r cyflenwad. Gweithiai crochenwyr fel David a Margaret Frith yng Ngogledd Cymru bob awr o'r dydd i fodloni dyhead a oedd bron yn amhosibl i'w ddiwallu, am botiau defnyddiol wedi eu gwneud yn dda. Yn Rhaeadr bu i mi gipio fy ngafael ar gwt olaf 'y berw ymchwyyddol ym marchnad crochenwaith', gan lwyddo i werthu potiau i ymwellwyr a ystyriai mai 'y peth i'w wneud' oedd i fynd â photyn adref gyda hwy yn anrhed i Modryb.

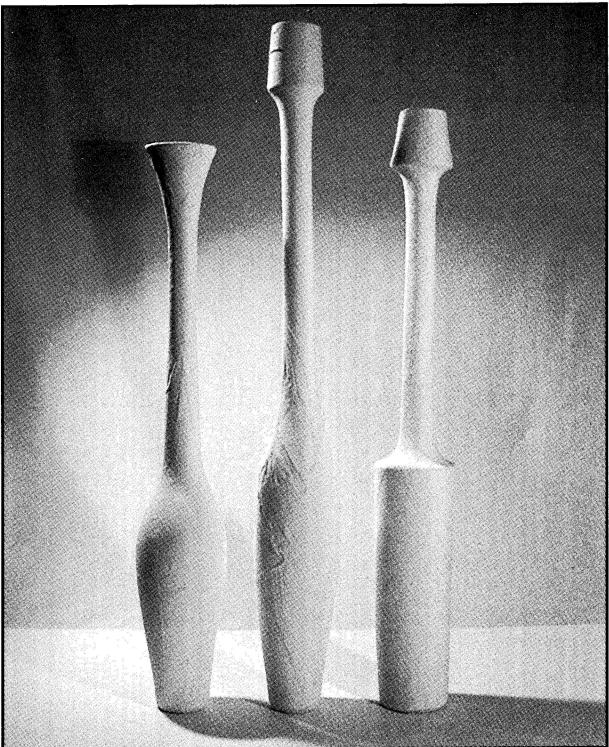

Nancy Amos

Roedd y siopau crefft yng Nghymru wedi datblygu ymlaen o'u dechreuadau cynharaf - o fod yn ddim amgennach nag arddangosfeydd dros dro o grefft o ansawdd da, yn ystafelloedd ffrynt y mentrwyd busnes tymhorol - ac wedi dechrau ymddangos, yn nifer o bentrefi Cymreig, fel allfeydd di-lewyrch i werthu llwyau caru plastig a dolāau Cymreig o 'Hong Kong', a photiau difrifol o ddwl wedi eu llythrennu'n echrydus o wael gyda 'Siwgr' neu 'Menyn'. Fodd bynnag, er gwell neu er gwaeth, daeth pwyd i gyfystyru Cymru â chrefft cefn gwlad - yn neilltuol felly â chrochenwaith - a pharhaodd y 'diwydiant' i ddatblygu ar hyd cyffordd dau-lwybrog, fel petae; sef ar haenau ansawdd uchel ar y naill law, ac isel ar y llall.

Rhywbryd yn ystod yr wythdegau fe newidiodd pethau. Yn sicr, ar raddfa genedlaethol fe ddaeth byd y crefftau i fod yn fwy soffistigedig ac yn fwy cyfundrefnol. Deuid i barchu crefftau ar raddfa ehangach, gan gydnabod eu haeddiant i derbyn dadansoddiad academaidd meddylgar, a hyd yn oed i'w cydnabod fel buddsoddiadau â gwerth ariannol iddynt. Tra, ar y naill law, y bu i'r blynnyddoedd Thatcheredd ddatgan y ddedfryd eithaf ar yr henfyd a'i henebion, ar werthoedd cyntefig y miwsl i ac oes disflaniad y coedwigaoedd pîn, ar yr un pryd fodd bynnag, bu i gyfnod yr Yppie a'r ffôn cludol, cyfnod gwanc, trachwant a thechnoleg uwch ac ati, greu set newydd o synhwyrusau. Aeth y tawel, y diamwg a'r dirodres allan o ffasiwn yn ddiseremoni. Cyda marwolaeth Leach fe ymddangosodd, megis pe'n hoelio i lawr hoelion olaf yng nghaead ei arch, y swnllyd, yr amlwg a'r llachar-liwgar. I mewn hefyd y daeth y cyflym, y tafodrydd a'r slic; a'r potiau gwagaidd wedi eu haddurno yn arddull Jackson Pollock, ond heb ddim o'i onestrwydd. Caed lliw er mwyn y lliw ei hun, a dyna i'gyd. Roedd y brenin, ysywaeth, yn farw; hir oes i'r brenin.

Allan o'r môr yma o gyffredinedd a cherameg dynwaredol, yr esgorwyd ar fath o ddechreuadau newydd. Dysgodd myfyrwyr yn yr wythdegau i gwestiynu a hyd yn oed i ddangos diystyrwch anarchaidd tuag at yr hyn a gaed hyd at hynny. Yn fynnych fe ddirmygid yr ysgol Eingl-Ddyreiniol, ac ysgorniwyd Leach yn neilltuol, gan ei ysgubo o'r neilltu fel ysgymun dienaid a berthynai i oes a oedd wedi hen basio heibio. O ran y colegau, bu iddynt hwy annog archwiliad nid yn unig i

Jenny Williamson

high and low.

Somewhere during the eighties things changed. Certainly, nationally the craft world became more sophisticated, more organised. Crafts were becoming more widely respected, worthy of serious academic analysis and even monetary investment. While on one hand the Thatcher years pronounced the death sentence to the olde world, home spun values of the muesli and stripped pine era, conversely the age of the Yuppie, the mobile telephone, greed and high tech created a new set of sensibilities. Quiet and subtle were out. As Leach died there appeared, as if to hammer down the last nails of the coffin lid, the loud, the obvious and the colourful. In too came the quick and the slick, vacuous pots decorated in Jackson Pollock style but without the integrity. Colour for colours sake. The king was dead, long live the King. Out of this ocean of mediocrity and copy cat ceramics came a kind of new beginning. Students in the eighties learned to question, even to show an anarchic disregard for what had gone before. The Anglo Oriental school and Leach in particular was often denigrated, written off as dull and belonging to an age that was passed. For their part the colleges encouraged exploration not just of clay as a material in the traditional sense but of the almost limitless potential of clay as a medium to express ideas and to make statements of

mewn i glai fel defnydd yn y synnwyd traddodiadol, ond i archwilio'r dichonadwyedd - diderfyn bron - a berthyn i glai fel cyfrwng i syniadau ac i wneud datganiadau am fywiogrwydd ac am emosiwn. Anghymhellwyd y defnydd o olwyn y crochenydd, yn aml iawn yn agored a di-gêl, a daeth crochenwaith defnyddiol (buddiol ei ffwythiant) i fod bellach nid o angenrheidrwydd yr unig opsiwn y gellid ei ystyried gan ffyriwr a ddymunai weithio mewn clai.

Rhoddyd cryn bwyslais ar rai cysniadau neilltuol a berthynai i gelfyddydau cain; cysniadau a heriai'r rhagdybiaethau syniadol yng hylch ffwythiant a defnyddioldeb. Yn sydyn fe ddaeth y potiau yn llestri, a'r un mor ddisymwth y mynnid galw'r crochenyddion yn awr yn wneuthurwyr neu'n geramegwyr; ac unwaith drachefn yr oedd hi wedi dod yn gyfreithus i fod yn llaw-adeiladydd neu'n fodelydd. Torryd tir cwbl newydd yn niwed y saithdegau gan nifer o grochenyddion fel Alison Britton, Janice Tchalenko, Carol McNichol, Liz Fritsch a Martin Smith, a buont hwy yn dylanwadol yn eu ffyrdd eu hunain, yn yr un modd ag y bu Leach ddeng mlynedd ar hugain o'u blaen. Bellach, ni fesurir gwerth unrhyw ddarn o waith ceramig, o angenrheidrwydd, yn ôl ei addasrwydd i ddefnyddioldeb ymarferol. Yn wir, y mae llwyr absenoldeb ffwythiant (defnyddioldeb) - neu wrth-ddefnyddioldeb bwriadol - llawer iawn o grefiwaith cyfoes, yn gwahodd yr arsylwr i ddyfarnu ac i ymgryraedd at gasgliadau safbwytio; ac y mae'r gweithredu yma ar ran yr arsylwr yn agosach at yr hyn sy'n ymgynwysedig yn y weithred o edrych yn feirniadol-werthfa wrogol ar yr hyn a ddiffiniwyd yn fwy cyffredinol, neu yn ôl meiniau prawf mwy confensiynol, fel celfyddyd gain.

Bu i'r talentau newydd a chyffrous a allfrigodd yn ystod y pum i ddeng mlynedd diwethaf anadlu bywyd newydd i mewn i gylchfyd crochenwaith, a oedd wedi ymsuddo i ludded a hunanfodlonrwydd. Yn awr y mae'n rhaid i'r cyfarwydd a'r traddodiadol gystadlu ac ymgiprys yn wir am sylw, ochr-yn-ochr â'r hyn sy'n sbarduno'r dychymyg ac yn herio'r rhagdybiaethau. Byddai rhai yn dadlau bod y Deyrnas Gyfunol o'r diweddf yn datblygu diwylliant ceramig sy'n debycach i'r hyn a fu'n ffynnau'n ddilyffethair yn yr Unol Daleithiau yn ystod y pedwar-degau, y pum-degau a'r chwe-degau, yn sgil y

vitality and emotion. The use of the potters wheel was often openly discouraged and functional pottery was now not necessarily the only option for a student wishing to work in clay.

Fine art concepts were highlighted that challenged the preconceived notions about function. Suddenly pots had become vessels, potters were makers or ceramists and once again it had become legitimate to be a handbuilder or modeller. Potters like Alison Britton, Janice Tchalenko, Carol Nichol, Liz Fritsch and Martin Smith broke new ground during the late seventies and have been as influential in their own way as Leach was thirty years earlier. The worth of a piece of ceramic work is no longer necessarily measured by its functional suitability. Indeed, the total absence of function or the deliberate anti-functionalism of much current work invites the onlooker to make judgements and to arrive at conclusions that are closer to those involved in viewing what is more usually or conventionally defined as fine art.

The new and exciting talents that have emerged in the last five or ten years have breathed new life into a pottery scene that had become jaded and smug. The familiar and the traditional now have to fight for attention alongside the thought provoking and the challenging. Some would argue that the United Kingdom was at last developing a ceramic culture more like that which had flourished in the United States unfettered during the forties, fifties and sixties by the Leach tradition. Wales, for its part, has not been found lacking in its contribution to this 'New Wave' of artist and designer clay workers.

Makers such as Anna and Sarah Noel, Michael Flynn, Morgan Hall, Catrin Howell, Bronwyn Williams Ellis have all chosen to live and work in Wales alongside those who have been here a great deal longer. Their work, together with the work of those showing in this exhibition, enriches and enlivens a living and vibrant ceramic tradition.

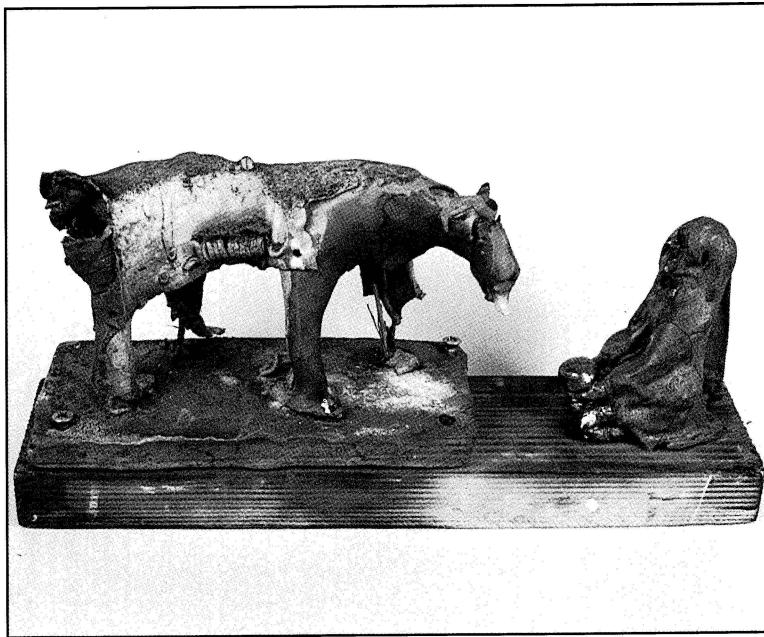
I have one worry though. When I started Marston Pottery in 1978 I had no thoughts of subsidising my income with a regular teaching commitment or any other form of part time employment. I was a potter, that was my job and that was how I intended earning my living. Today things have changed. Young people are leaving our colleges almost expecting to have to work part time outside their chosen craft because they are often left technically lacking and have been encouraged to pursue methods and ideas that will not provide a sufficient income in the commercial after life. The apparent success that the Crafts movement has achieved has not been matched in commercial terms. Yes, within the Crafts industry there is a huge exchange

traddodiad a synblywyd gan Leach. Yn agosach gartref, ni fu Cymru yn fyr ei chyfraniad i'r 'Don Newydd' yma o artistiaid a gweithwyr mewn clai diben-gunlluniol. Dewisodd 'gwneuthurwyr' fel Anna a Sarah Noel, Michael Flynn, Morgan Hall, Catrin Howell, a Bronwyn Williams Ellis, i gyd ohonynt, ymsefydlu i fyw a gweithio yng Nghymru, ochr-yn-ochr â'r rheiny a fu yma ers cryn gyfnod o amser cyn hynny. Mae eu gwaith hwy, ynghyd â gwaith y rhai eraill yr arddangosir eu celfwaith yn yr arddangosfa yma, yn cyfoethogi ac yn bywiogi traddodiad ceramig dirgrynnol o nwyfus.

Y mae gen i un pryder, fodd bynnag. Pan ddechreuaus i Crochenydd Marston ym 1978, doedd gen i ddim bwriad i ychwanegu at fy nghyflwyn trwy ymgymryd ag ymroddiad a chyfrifoldeb swydd dysgu nac unrhyw ffurf arall o gyslogaeth ategol rhan-amser. Crochenydd oeddwn i; dyna oedd fy mhriod waith, ac fel yr amcannwn i ennill fy mywoliaeth. Erbyn heddiw, ysywaeth, y mae pethau wedi newid cryn dipyn. Y mae pobl ifaint yn gadael ein colegau, bron iawn gyda'r disgwyliad y bydd yn rhaid iddyn nhw weithio'n rhan-amser y tu allan i alwedigaeth eu crefft dewisedig; oherwydd eu bod yn aml iawn yn cael eu gadael yn ddifffygiol, o safbwyt techneg, ac yn cael eu hannog i ddilyn syniadau a gweith-ddullian na fydd yn darparu digon o incwm iddynt yn y bywyd masnachol sy'n eu hwynebu wedi eu hyfforddiant. Ymddengys nad ydyw'r llwyddiant lled-amlog a brofwyd gan fudiad y crefftau, wedi cael ei gysfateb yn nhermau masnachol. Ydyw, y mae'n gwbl gywir bod yna gysnewid arian yn digwydd ar raddfa anferth yn flynyddol, o fewn diwydiant y crefftau; ond rydym ni'n tueddu i werthu ein cynnyrch i gr.p bychan ymroddedig o ddilynwyr ffyddlon, ac yn araf yn unig y gweilwn ni brynwyr newydd yn cael eu denu i'r farchnadle. Wrth i nifer y gwneuthurwyr crefftau raddol gynyddu, y mae'r sleisiadau o'r deisen a dderbynir gan bob un ohonynt, yr un pryd, yn mynd yn llai ac yn llai. Rydw i'n teimlo dros y rheiny sydd ond yn dechrau ar eu gyrfaoedd yn y dyddiau sydd ohoni, a gwyl er gwaethaf yr holl hysbysrwydd a fwyneir gan y crefftau ar hyn o bryd - hysbysrwydd nad oedd prin yn bod o gwbl hyd yn oed ugain mlynedd yn ôl - na fyddwn i fy hun yn or-awyddys i fod yn dechrau allan ar y cyfryw yrfa yn awr ym 1995.

of cash each year but we tend to sell our works to a small and dedicated band of faithful followers with new buyers entering the market only slowly. As craft makers increase in numbers so the slice of cake gets a little smaller for each. I feel for those just beginning their careers and I know that despite all the coverage that the Crafts enjoys, coverage that barely existed even twenty years ago, I would not like to be starting out now in 1995.

Craftwork came to exist because skills are a marketable commodity. An interchange takes place, I need something made, you can make it, I will pay you. One person's requirement was another persons bread and butter. Basic, yes; but it worked and at one time this system underpinned the whole of society. These days, more often than not, the selling of items of 'Craft' are based on the principle that someone, the buyer, wants an item to perform a certain function and to be visually pleasing and intellectually stimulating whilst performing that function. Craft, almost by very definition of the word, is to do with function, that is an inescapable fact. Where function does not exist or is merely alluded to then perhaps we need to devise another term. 'Craft' as I understand it is a living, working, tangible thing and cannot be allowed to degenerate into a frivolous and useless sideshow that serves only to provide the casual exhibition visitor with momentary entertainment on a

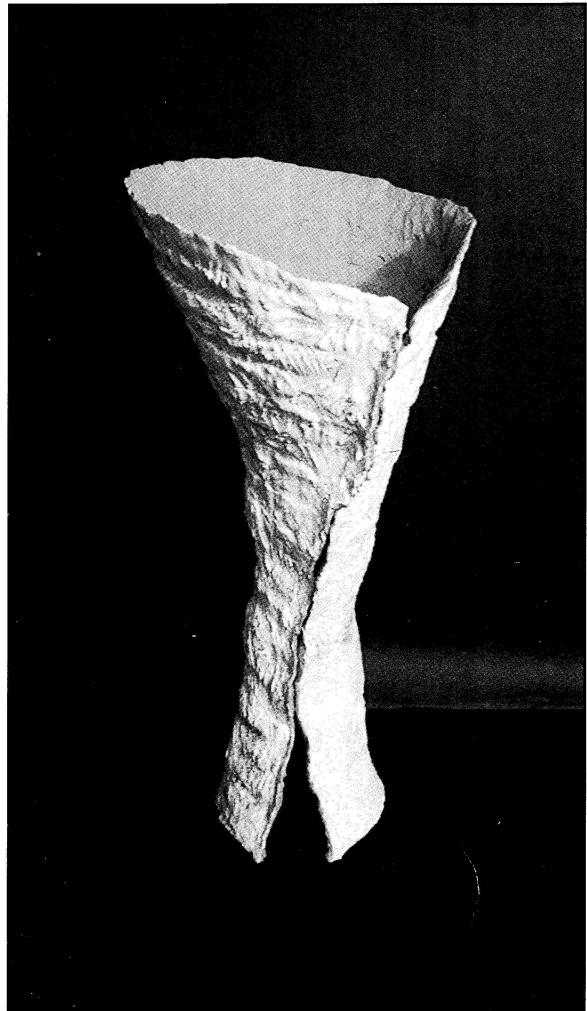
Jean Lawley - Maitland

Daeth gwaith crefft i fodolaeth oherwydd bod medrusrwydd yn y cyfryw grefftau yn hanfodion marchnatadwy. Bydd cyfnewid yn digwydd: rydw i angen rhywbeth wedi ei wneud ar fy ngysfer; gallwch chi ei wneud i mi, felly se dalaff fi i chi amdano. Try anghenion un person i fod yn fara ac ymenyn y person arall. Sylfaenol, ie, - ond y mae'n gweithio; ac ar un adeg y drefn yma oedd sail tanlinello y gymdeithas gyfan. Y dyddiau yma, yn fwy aml na pheidio, seilir gwerthiant eitemau o 'grefftwaith' ar yr egwyddor bod rhywun - y prynwr - angen rhyw nwyddyn i berfformio rhyw orchwyl, ac ar yr un pryd i fod yn ddymunol i'r llygad ac yn sbarduniad i gyffroad deallusol, tra'n cyflawni y diben hwnnw. Y mae â wnelo crefftwaith, yn hanfod diffiniad ac ystyr y gair, â ffwythiant, â defnyddioldeb ac â phwrpasrwydd; y mae hynny'n ffaith anocheladwy. Lle na bo diben ymarferol na defnyddioldeb yn bodoli, neu pryd na'i crybwyllir ond yn ddiamlwg, yna esfallai bod angen i ni ddyfeisio term arall. Fel y deallaf fi'r peth, y mae 'crefft' yn rhywbeth byw a rhywbeth gweithiol; y mae'n beth sylwedol a phendant, ac ni ddylid caniatáu iddi ddirywio i fod yn ddim amgennach na rhyw sioe wamal a diwerth wedi ei neilltuo i'r stryd gefn, i gyflawni suyddogaeth mor ddiwerth â darparu i'r ymwelydd achlysurol ag ambell arddangosfa, rhyw ddifyrrwch ysbeidiol ar brynhawn gwlyb. Os pery y tueddiadau fel ag y maent yn bresennol, er mor ddiddorol bynnag ac waeth mor gyffrous i'r dychymyg fyddont - fel yn wir y mae rhai ohonynt - pwy tybed, fydd y crochenyddion llawn-amser, y gwneuthurwyr potiau defnyddiol o ansawdd uchel ar gyfer y cartref, ymhen ugain neu ddeng mlynedd ar hugain o flynyddoedd? Pwy fydd ar gael i drosglwyddo cymynrodd a phrofiad mor hanfodol angenrheidiol i hiroesedd unrhyw grefft? Esfallai y caiff y crochenydd ei hun ei ddarostwng i statws yr arddangosun amgueddsfaol ochr-yn-ochr â'r potiau yr arferai ef ei hun eu gwneud?

Mae pobl y crefftau wastad wedi profi bod Cymru yn leolfan cwbl addas i drigo ynddo, lle y gellir gwarantu anogaeth, magwraeth a chefnogaeth i hybu eu creadigrwydd. Mae'r bobl, y tirwedd a holl awyrgylch y lle bob amser wedi denu yr unigolyn annibynnol, idealaid a phenderfynol - fel y tuedda gwneuthurwyr crefftau i fod. Yn nhermau ceramegol, y mae

wet afternoon. If trends continue as they are at present, interesting and thought provoking as some of the current work might be, who, I wonder, will be the full time potters, the makers of usable, high quality domestic pots in twenty or thirty years time? Who will pass on that legacy of information and experience so crucial to the longevity of any craft? Perhaps the potter himself will be relegated to the status of a museum exhibit alongside the pots that he used to make?

Crafts people have always found Wales a nurturing, supportive and wholly suitable place to be. The people, the landscape the very atmosphere of the place has always attracted that single-minded, idealistic, independent individual that craft makers tend to be. In ceramic terms Wales is firmly placed upon the international map. We boast some of the most famous names in U.K. ceramics, John Ward, Walter Keeler, David and Margaret Frith, Frank and Janet Hamer, Peter Starkey, (can I claim Elizabeth Fritsch ?!) we also have Aberystwyth Arts Centre and the University of Wales Ceramic collection. The ceramics course at Cardiff and the International Potters Festival has meant that we have become an international centre of excellence. How soon will it be before a potter sits along side the painter or the poet to receive an honorary degree from a Welsh University in recognition of the stature and importance of pottery and the ceramic arts in Wales? Surely the contribution that ceramics makes to the cultural heritage of the principality, to its economic well being and national and international standing must be worthy of official acknowledgement.

Tracy Handby

Cymru yn gadarn ddigon wedi ei gosod, trwyddyt hwy, ar y map rhywgladol. Gallwn ymfalchão yn rhai o'r enwau mwyaf enwog yng ngherameg y Deyrnas Gyfunol: John Ward, Walter Keeler, David a Margaret Frith, Frank a Janet Hamer, Peter Starkey (ai priodol, tybed, i mi gynnwys Elizabeth Fritsch gyda hwy?!). Yn Aberystwyth hefyd y mae gennym ni Ganolfan y Celfyddydau yn ogystal â chasgliad Cerameg Coleg Prifysgol Cymru. Mae argaeedd y curs cerameg yng Nghaerdydd ynghyd â Gyl Ryngwladol y Crocheniwr wedi golygu ein bod ni wedi datblygu i fod yn ganolfan rhwng-genedlaethol o ragoroldeb cydnabyddedig. Tybed am faint eto o amser y bydd yn rhaid i ni aros cyn y gweletw ni grochenydd yn eistedd wrth ochr y peintiwr neu'r bardd, i dderbyn ei radd anrheddodd oddi wrth Brifysgol yng Nghymru, mewn cydnabyddiaeth am ei fantioli, ac o gydnabyddiaeth hefyd am bwysigrwydd y crochendy a chelfyddyd cerameg yng Nghymru? Heb os nac onibai, y mae'n rhaid bod y cyfraniad a wneir gan gerameg i etifeddiaeth ddiwylliannol y dywysogaeth yma, i fudd a lles ei heonomi, i'w hurddas cenedlaethol ac i'w safiad rhywgladol, yn deilwng erbyn hyn o gydnabyddiaeth swyddogol.

PHIL ROGERS